

A photograph of a field of blue cornflowers (Centaurea cyanus) in the foreground, with a soft, golden sunset sky in the background. The sky is filled with bokeh light effects, creating a dreamy and warm atmosphere. The flowers are in various stages of bloom, with some fully open and others as buds. The overall color palette is dominated by warm oranges, yellows, and purples from the sunset, contrasted with the cool blues of the flowers.

zahvalnost & radost

1/2024

Sadržaj	Strana
Bog u svemu	1
Što obnavlja dušu	3
Vode u Bibliji (1)	4
Predati samoga sebe	8
Pomoć na putu vjere: Božja vjernost, Podložnost	11
Biblijske slike i simboli: plod, vrt, mirodije, tamjan, pomazanje, kâd, ulje	14

Dragi čitatelji,

Mi, kao Božja djeca, smijemo vidjeti to da je Bog u svemu, u svim našim okolnostima. Iskustvo proroka Jone nam to osobito lijepo predočuje i o tome imamo članak u ovom broju. Započinjemo s novim zanimljivim nizom od četiri članka pod naslovom „Vode u Izraelu“, a u prvome je riječ o najvećoj i najvažnijoj izraelskoj rijeci – Jordanu. No vidjet ćemo da ta rijeka i događaji vezani uz nju, u prenesenom smislu imaju velik duhovan značaj za nas. Ta „rijeka smrti“, kako je se ponekad naziva, ukazuje na smrt kroz koju smo mi prošli – na našu smrt s Kristom. Sada smo s druge strane pa Bog, koji nas je uskrsnućem Isusa Krista iz mrtvih oživio za sebe, s pravom očekuje da mu se u potpunosti predamo. On želi da upoznamo Kristovu sve-dostatnost (a ne samo Krista kao onoga koji nas je izbavio od smrti) i Božansku djelotvornost (a ne samo oproštenje grijehâ koje imamo po njegovoj milosti). Želi da iz naših srdaca i iz naših usta dobije onaj miomiris koji je simbolički predočen mnogim mirodijama u Starom zavjetu (glavna tema u ovom nastavku niza „Biblijske slike i simboli“).

Srdačan pozdrav,

Vaš urednik

Bog u svemu

Navika da se u svemu vidi Boga, više od svega pomaže vjerniku da podnosi kušnje u svome životu. Ne postoji baš ni jedan događaj – koliko god se činio beznačajnim – kojega se ne bi moglo smatrati Božjim glasnikom. Pitanje je samo je li naše uho sposobno prepoznati Božji glas u njemu, i

je li naš um dovoljno duhovan da možemo razumjeti tu poruku.

Izgubimo li iz vida te činjenice, život će nam postati dosadan i jednoličan. Onda nećemo vidjeti pred sobom ništa osim svakodnevne kolotečine.

Ako smo pažljivi moći ćemo, kako u najmanjim sitnicama tako i u najvažnijim prigodama, vidjeti ruku našega Oca. Tada ćemo prepoznati tragove Božje prisutnosti, koji će pobuditi naše duboko zanimanje za događaje svakog pojedinog dana.

Knjiga proroka Jone prikazuje nam to vrlo upečatljivo. U njoj možemo naučiti da za nas kršćane ništa nije beznačajno. U toj knjizi vidimo osobite Božje zahvate u najobičnijim događajima i najjednostavnijim okolnostima. Promotrimo samo izraz koji se ponavlja više puta: „GOSPODIN je pripravo.“

Jona i oluja

U prvom poglavlju govori se o tome da je Gospodin poslao (dosl. *pripravo*) snažnu oluju na more. Da je prorok bio budan, mogao je u tome prepoznati njegov ozbiljan glas. Ali Jona je morao biti poučen. Taj božanski glasnik bio je poslan samo za njega. Mornari nezna-bošci već su, nedvojbeno, više puta doživjeli oluju. Ali taj orkan je trebao biti Božji glasnik za *jednog* čovjeka u lađi – za Jonu. No on je spavao u potpalublju. Mornari su se uzalud pokušali boriti protiv oluje. Ništa nije pomagalo, sve dok GOSPODIN olujom nije dotaknuo Jonino uho i time ostvario svoj cilj.

Jona i velika riba

Slijedeći dalje priču o Joni, nalazimo nov događaj koji svjedoči o tome da je Bog u svemu. Jona je bio bačen u vodu. Ali i tamo je prorok bio dostupan Božjem glasniku. Kao Božja djeca, nikad nismo u nekim okolnostima u kojima Očev glas ne bi mogao doprijeti do našeg uha ili Božja ruka ne bi mogla biti vidljiva. U svemu možemo prepoznati njegov glas i njegovu ruku. Kad je Jona bio bačen u more, „GOSPODIN je pripravo veliku ribu“. I tu opet vidimo da za vjernika ništa nije bez značenja. Ve-

lika riba je bilo nešto svakodnevno, jer u moru ima mnogo takvih. Ali Gospodin je poslao jednu ribu radi Jone, jer je ona trebala biti Božji glasnik proroku. Ta riba je progutala Jonu i tri dana kasnije ispljuvala ga na kopno.

Jona i čudesno stablo

U četvrtom poglavlju prorok se, nezadovoljan i nestrpljiv, nalazi istočno od grada Ninive. Bio je razočaran time što Gospodin još nije uništio grad. Molio ga je da ga pusti umrijeti. Činilo se da je zaboravio sve što je bio naučio u ona tri dana u dubini mora. Zbog toga mu je Svemoćni morao poslati novoga glasnika: „Gospodin je pripremio čudesno stablo“ (hebr. *kikajon*; vjerojatno grm ricinusa). U tim krajevima takvo grmlje nije bilo ništa neobično. Mnogi ljudi su vidjeli već stotine takvih grmova i zaklonili se u njihovom hladu, a da nisu u tome vidjeli ništa osobito. Ali Jonino „čudesno stablo“ bilo je postavljeno tamo Božjom rukom. Ono je bilo jedna karika u nizu događaja koje je prorok po Božjoj mudrosti morao doživjeti. To „čudesno stablo“ – koliko god se ono razlikovalo od velike ribe – također je bilo Božji glasnik proroku. „Jona se silno obradovao tom čudesnom stablu.“

Prije toga je želio umrijeti. No ta želja je više bila posljedica njegove nestrpljivosti i njegova lošeg raspoloženja negoli sveta želja da umre i zauvijek uđe u vječan počinak. I kod nas se želja za odlaskom češće javlja uslijed sadašnjih nevolja negoli zbog slavne budućnosti. Ponekad samo želimo biti oslobođeni od trenutnog pritiska. Ali čim taj pritisak popusti, prestaje i naša želja za Nebom. Ako stvarno čeznemo za Gospo-

dinovima dolaskom i za njegovom prisutnošću u slavi, onda trenutne životne okolnosti ništa ne mijenjaju u pogledu toga. Tada je naša čežnja za Kristom u Nebu jednako velika u sunčanim danima kao i u danima punim problema i briga.

Kad je Jona ugledao grm, nije više mislio na umiranje. Njegova silna radost zbog „čudesnog stabla“ upravo je pokazala kako mu je silno bio potreban taj Božji glasnik. Ta nova okolnost razotkri-la je pravo stanje njegova srca, kad je rekao: „Bolje mi je umrijeti negoli živjeti.“ Bog može upotrijebiti i grm da razotkrije tajne ljudskog srca. Zbog toga kršćanin s pravom može reći: „*Bog je u svemu*, u svim okolnostima.“ On čuje Božji glas u bješnjenu oluje, ali vidi Božju ruku i u tihom rastu i uvenuću grma.

Jona i crv

I „čudesno stablo“ je bilo samo jedna karika u lancu. Dalje čitamo: „Bog pripravi crva.“ I taj malen crv je bio jednako ozbiljan Božji glasnik kao i „snažan vjetar“ ili „velika riba“. Crv kojega Bog upotrebljava može učiniti čuda: Jonin grm je uvenuto i naučio ga ozbiljnu lekciju. Taj crv je, svakako, bio neznatčan vjesnik, koji je svoju zadaću mogao ispuniti samo u povezanosti s ostalim. No time je samo još jasnije istaknuta veličina i mudrost našega Oca. Bilo da on pripravi crva ili da pošalje snažan olujni vjetar, oboje pripada njegovom planu – koliko god oni bili različiti. Duhovan kršćanin vidi Boga u svemu.

Oluja, velika riba, čudesno stablo i crv – sve su to bila oruđa u Božjoj ruci. Bilo beznačajan ili veličanstven – svaki Božji glasnik poslužio je njegovim namje-

rama. Tko bi pomislio da se mali crv i jak istočni vjetar mogu sjediniti u vršenju Božjeg djela? Ali bilo je upravo tako. Veliko i malo su samo ljudske predodžbe. Bog može prebrojiti zvijezde i istodobno opaziti vrapca koji padne na zemlju. On upotrijebi olujni vjetar da si pripravi put i skrušeno srce čini svojim prebivalištem. Za Boga ništa nije „veliko“ ili „malo“.

Zaključak

Ne želimo ništa smatrati beznačajnim, jer je Bog u svemu. Mi se možda nalazimo u istim okolnostima i doživljavamo iste kušnje kao i ostali ljudi, ali ne smijemo ih tumačiti na isti način kao oni. Važno je, kako u najobičnijim tako i u najvažnijim događajima dana, čuti Božji glas i prepoznati njegovu namjeru.

Đavao nam želi oduzeti tu utjehu. On nas želi uvjeriti da nema ničeg osobitog u našim svakodnevnim okolnostima, da sve to doživljavaju i drugi ljudi. Ali ne smijemo ga slušati, nego svakog jutra moramo biti svjesni ove istine: *Bog je u svemu!* Sunce koje sja veličanstveno na nebu, kao i crv koji puže po putu – oboje su stvoreni od Boga i mogu sudjelovati u izvođenju njegovih neistraživih namjera.

Jedini čovjek na zemlji koji je uvijek bio i ostao svjestan te dragocjene i važne činjenice bio je Gospodin Isus. On je u svemu vidio Očevu ruku. To se osobito pokazalo u trenucima njegovih najdubljih patnja. Riječima: „Zar da ne pijem čašu koju mi je dao Otac?“ pokazao je svoje uvjerenje: *Bog je u svemu!*

C. H. Mackintosh, God in Everything

Što obnavlja dušu?

Odgovor glasi: samo to da uvijek iznova promatramo izvrsnost, dragocjenost i ljepotu Gospodina Isusa. To je jedino što našu dušu može podići iz lošeg stanja. Naime, u našim srcima je nastala duhovna suša i siromaštvo zato što smo se odvratili od Krista.

On nas nije napustio. Ne, to je, Bogu hvala, nemoguće. Ali mi smo, zapravo, njega otpustili. Zbog toga je naše stanje toliko nisko da je drugima teško u nama vidjeti išta više osim kršćanina po imenu.

Zaustavljeni smo u napredovanju na našoj kršćanskoj stazi. Nismo u značenje Kristove „čaše“ (patnja) i „krštenja“ (smrt) ušli toliko duboko koliko smo trebali (Mk 10,38.39). Premalo smo tražili zajedništvo s njegovim patnjama, njegovom smrću i njegovim uskrsnućem (Filipljanima 3,10). Zadovoljili smo se s ishodom njegovih patnja za nas, namjesto da ih osobno iskusimo. U tome je uzrok našeg žalosnog nazadovanja. Od toga nas može sačuvati samo zaokupljenost veličanstvenom osobom našega Gospodina Isusa.

C. H. Mackintosh, Help and Food

Vode u Bibliji (1)

U nizu od četiri članaka želimo proučiti neke od voda u zemlji Izraelu. Ono što u Bibliji čitamo o tim rijekama, potocima i jezerima daje nam mnoge pouke za naš duhovan život. Članci su napisani na takav način da možeš razmišljati i sudjelovati u proučavanju. Praznine u tekstu i pitanja potaknut će te na to da samostalno istražuješ tu temu.

Jordan – najveća rijeka

Izrael je osobita zemlja: Bog ju je odredio za svoj zemaljski narod, za Izrael. To je dobra zemlja. Bog je opisuje kao „zemlju kojom teče _____“ (Izl 3,8).

Danas se objavljuju privlačni tiskovni materijali i videozapisi kako bi se u ljudima pobudilo zanimanje za tu zemlju. Bog je to učinio sažetije, ali vrlo stvarno. Prije nego što su Izraelci ušli u zemlju, u Ponovljenom zakonu 8,7-9 on im opisuje kakva ona jest: „Jer te GOSPODIN, Bog tvoj, dovodi u dobru zemlju; zemlju _____

_____ što izvire iz dolina i bregova; zemlju pšenice, i ječma, i vinove loze, i smokava, i šipka; zemlju maslina uljarica, i meda; zemlju u kojoj ćeš jesti kruha bez oskudice, u kojoj ti ništa neće nedostajati; zemlju čije je kamenje željezo i iz čijih ćeš brda moći kopati mjed.“

Među važnim vodama u Izraelu je Jordan, koji tijekom cijele godine ima vode.

On izvire iz sjevernih planina, skuplja se u _____, a zatim teče dalje sve do _____, u koje se ulijeva. Voda iz tog mora ne otječe nego najvećim djelom ispari. Zanimljivo je da je količina vode koja ispari jednaka količini vode koja doteče.

U Bibliji se spominju i neki potoci. Oni su često određivali neke od međa. To je vidljivo iz Jošuite knjige, gdje čitamo kako je zemlja Kanaan bila podijeljena Izraelovim plemenima.

_____ more omeđuje izraelsku zemlju na zapadu. Izraelci nisu bili pomorci pa ono za njih nije imalo velik značaj.

_____ nije samo najvažnija rijeka u zemlji. S njom su povezani i važni događaji u povijesti Izraela. Ti događaji imaju duhovno značenje za nas i u prenesenom se smislu mogu primijeniti na naš duhovni život.

Prelazak Izraela preko Jordana

Jošua 3 – 4

Nakon četrdesetogodišnjeg lutanja pustinjom, Izraelci su s istoka došli do zemlje Kanaan. Samo ih je još Jordan dijelio od cilja njihova dugog putovanja. No činilo se da godišnje doba nije bilo prikladno za prijelaz: rijeka je bila nabujala, kao i uvijek u doba žetve (Još 3,15). Tri dana su bili utaboreni uz oba-

Iz rijeke (Još 3,2). Tijekom tog vremena shvatili su da je rijeku nemoguće prijeći. Nije bilo mosta, a ni gazovi im nisu bili dostupni. Pomoći im je moglo samo čudo. Upravo to je Bog želio učiniti (Još 3,5).

Najprije je u korito rijeke morao biti donesen Kovčeg saveza. Njega nisu preplavile visoke vode, jer su one bile zadržane iznad grada Adame. Voda je na tome mjestu bila zaustavljena kao neka brana. Svećenici koji su nosili Kovčeg saveza nisu jednostavno prešli na drugu obalu, nego su ostali stajati usred riječnoga korita. Nakon toga je nizvodno od Kovčega saveza, na oko kilometar od njega, mogao krenuti narod i prijeći na drugu stranu obale.

Toliko o samom događaju. Ali što to govori meni? Jordan je tijekom visokih voda smrtonosna rijeka i nitko ne bi preživio prelazak preko njega. Ipak, svi su prešli na drugu stranu. Kovčeg saveza ukazuje na Gospodina Isusa. Kao što je najprije kovčeg bio unesen u sredinu rijeke, tako je i Isus Krist otišao u smrt. Pretrpio je patnje i moć smrti (Heb 2,9,14), što slikovito prikazuje voda Jordana.

Izraelci su također prošli kroz rijeku smrti, no nisu pretrpjeli nikakvu štetu. To slikovito prikazuje ono što je objašnjeno u Rimljanima 6,8: Mi smo „umrli s Kristom“. Smrt Gospodina Isusa primijenjena je na nas. Pritom nismo umrli tjelesno, nego nam se uračunava Spasiteljeva smrt. Posljedice toga su:

- Rimljanima 6,2: Umrli smo grijehu. Grijeh što je u meni ne može me više prisiliti na griješenje. Smrću Gospodina Isusa oslobođen sam njegove snage.

- Rimljanima 6,6: Naš _____ je razapet s njim. Više ne stojim pred Bogom kao grešnik i grijeh više nema vlast nada mnom. Sposoban sam živjeti novim životom za Boga.

- Rimljanima 7,6: Umrli smo _____. Zakon Staroga zavjeta ne može mi postavljati zahtjeve. Ne moram mu udovoljavati da bih ugodio Bogu.

- Kološanima 2,20: Umrli smo _____. Svijet mi više ne može postavljati zahtjeve. Ne može me više tiranizirati.

To je velika sloboda od utjecaja koji ovladavaju čovjekom nevjernikom. Tu slobodu mogu uživati već sada na Zemlji. Ne moram čekati na to dok dođem u Nebo! Gospodin Isus je umro da bi to omogućio; pretrpio je muke smrti. Da bi mogao to preuzeti na sebe postao je čovjekom te tako bio učinjen nešto nižim od anđela. To je zaista čudesno!

Ni Kovčeg saveza ni Izraelci nisu ostali u koritu rijeke, nego su se popeli na drugu obalu. Tako je Gospodin Isus uskrsnuo, i mi s njim (Rim 6,4; Ef 2,6; Kol 2,12). To također ima posljedice za moj duhovni život:

- Rimljanima 6,10: Živim _____. Cilj i sadržaj mogeg života je Bog. Uvijek se predajem njemu da on može raspolažati sa mnom (Rim 12,1).

- Galaćanima 2,20: Živim _____. Moj se život ne sastoji od pridržavanja pravila, već od živog odnosa vjere s mojim Gospodinom, koji me ljubi.

- Efežanima 2,6: Bog me je uskrisio i posjeo u _____ u Kristu Isusu. Imam nov, nebeski položaj. Zato već sada na Zemlji mogu iskusi ono što je u Nebu i uživati u tome.

Vratimo se ponovno na obalu Jordana: Kad bi mnogo godina kasnije neki Izraelac došao s djetetom na rijeku, dijete bi začuđeno moglo upitati svog oca: „Jesu li naši preci ovdje prešli preko Jordana? Po ovako visokoj vodi? Je li to stvarno istina?“

Tada bi mu otac mogao pokazati dvanaest velikih kamena koji su bili položeni na obali i objasniti: „Ovi kameni su nekoć ležali na dnu rijeke i dvanaest muškaraca ih je iznijelo na obalu. Sada leže ovdje kao podsjetnik na ono što je Bog učinio. On je doista isušio vodu Jordana kako bi naši preci mogli preći. Mi imamo snažnog Boga! Uvijek to imaj na umu!“

Zato i ti jednostavno vjeruj da si već sada umro i uskrsnuo s Gospodinom Isusom. Zahvali mu za to i potruđi se shvatiti što to znači za tvoj svakodnevni život.

Naamanovo kupanje u Jordanu

2. Kraljevima 5

Na Jordanu se dogodilo i čudesno ozdravljenje teško bolesnoga sirijskoga generala Naamana. Kakav li je samo otpor morao svladati taj ponosit vojnik da bi potražio ozdravljenje u Izraelu, kod svojih najvećih neprijatelja. Svakako da bi radije odabrao bilo koju drugu mogućnost negoli to putovanje. Sigurno si, čitajući ovo poglavlje, primijetio što ga je na kraju potaknulo da krene na to putovanje: izjava jedne mlade djevojke! Bila je dovedena u ropstvo u Siriju, no ipak je zadržala čvrstu vjeru u živoga Boga. Njezina kratka poruka postigla je više negoli neke duge propovijedi. Zašto? Zato što je, umjesto da se stidi ili pak plaši posljedica svoje izjave,

dopustila da je Bog upotrijebi. Ona je uzor svima nama!

Svako Božje dijete može govoriti o Gospodinu Isusu, neovisno o svojoj dobi i društvenom položaju. Što nam pomaže da prevladamo strah od ljudi? Izreke 29,25:

Zašto se ne moraš stidjeti poruke Evanđelja?

Rimljanima 1,16:

Naaman je imao vlastite predodžbe o tome kako bi se trebao izliječiti. Volio bi učiniti nešto veliko u pogledu toga (rd. 13), ali je morao prihvatiti to da je Bog odredio put spasenja. I nama ostaje samo prihvatiti ono što nam Bog daje. Biblija to opisuje u Efežanima 2,8: „Jer _____ ste spašeni po vjeri; i to nije od vas: Božji je to _____.“

Vjerovati ne znači učiniti nešto, nego prihvatiti spasenje kao poklon ili dar od Boga. Poklon uglavnom nije teško primiti. Kako li je sretan svatko tko je spašen po milosti!

Namanova koža je ponovno bila kao nova (rd. 14). Onaj tko se obrati Bogu i nanovo se rodi doživljava nešto još uzvišenije. U 2. Korinćanima 5,17 piše: „Stoga, ako je tko u Kristu, novo je stvorenje: ono staro je prošlo, gle, sve je _____ nastalo.“

Tko god vjeruje u Gospodina Isusa postaje nov čovjek, novo stvorenje. On može klicati poput Pavla: „Ne živim više ja, nego _____ živi u meni“ (Gal 2,20).

Isusovo krštenje u Jordanu

Matej 3,13-17

Ivan je u Jordanu netom krstio jednog čovjeka; kao što je, uostalom, u to doba krstio i mnoge druge. Taj krštenik je po svojoj vanjšтини bio sasvim običan čovjek; ali kada je izašao iz vode, dogodilo se nešto osobito: s neba se začuo neki glas. Što je rekao? „Ovo je _____, u kojemu mi je _____.“

Može biti da su neki koji su čuli tu izjavu pomislili: „Ovaj čovjek ne može biti Sin Božji. On uopće ne izgleda drugačije od nas.“ Ipak, bilo je to istina. Isus Krist je bio i jest Sin Božji, ali je sâm sebe unizio i postao čovjekom. Zato je vanjštinom izgledao kao i drugi ljudi. Kako li je divan i u svojoj dubokoj uniženosti!

Ivan Krstitelj je trebao pripremiti put Gospodinu Isusu. Njegova je zadaća bila pripremiti Židove za to da prihvate svojeg dugo najavljivanog Kralja (Mesiju). Priprema je bila u tome da ljudi u Izraelu uvide svoje grijehе. Trebali su se pokajati, to jest prekinuti sa svojim prijašnjim životnim navikama. To pokajanje i taj zaokret javno su posvjedočili krštenjem. Zato je mnogo Židova dolazilo Ivanu i krštavalo se u Jordanu.

Gospodin Isus se nadasve radovao tim ljudima koji su bili spremni pokajati se. To se vidi iz Psalma 16,3. Tada je i on došao k Ivanu da ga on krsti i Ivan je u njemu odmah prepoznao Mesiju. Zbog toga nije htio krstiti Gospodina Isusa. Sigurno se slažeš s njegovim razlogom iznesenim u 14. retku: “_____ tre-

bam da ti mene krstiš, a ___dolaziš k _____?”

Riječi koje nedostaju u gornjim prazninama su u Bibliji istaknute. One jasno pokazuju koliko je Ivan bio iznenađen. Ali kada je Gospodin ustrajao na tome, Ivan ga je poslušao. Je li Isusu bilo potrebno pokajanje? Ne! Biblija jasno govori o tome:

• 2. Korinćanima 5,21: On _____ grijeh. Ipak, na križu je Bog Gospodina Isusa učinio grijehom i postupao je s njim kao da je on izvor svakog zla.

• 1. Ivanova 3,5: Grijeha _____. Kod Isusa Krista nije postojao unutarnji poticaj na grijеšenje, koji je nama tako dobro poznat. On je bio i jest čist, bezgrešan čovjek.

• 1. Petrova 2,22: On _____ grijeh. Jedini čovjek koji nikada nije sagriješio – ni u mislima, ni u riječima, ni u djelima.

Isus Krist se doista nije trebao pokajati ni „prinositi žrtve za svoje vlastite grijehе“ (Heb 7,27). Krštenjem je htio stati uz one koji su bili spremni na pokajanje i kojima se on radovao. Ljudi koji su tada bili na Jordanu nisu to vidjeli. Zato je Bog Otac s neba jasno dao do znanja da postoji velika razlika između Isusa i drugih ljudi koji su se krstili.

Gospodin Isus jest Njegov ljubljени Sin. U njemu je njegovo najveće zadovoljstvo.

*Patrick Margraf
(nastavak slijedi)*

Predati samoga sebe

Filipljanima 2

Lijepo je promatrati moralne pobjede kršćanstva – pobjede koje ono za dobiva nad čovjekovim vlastitim „ja“ i nad svijetom, i čudesan način na koji se te pobjede zadobivaju. Zakon je rekao: „Učini ovo; a ovo nemoj učiniti.“ Ali kršćanstvo govori potpuno drugačijim jezikom. U njemu je život pružen kao besplatni dar – život koji teče iz uskrslag i proslavljenog Krista.

Kršćanstvo ne samo što daje vječni život, nego daje i predmet s kojim taj život može biti zaokupljen – središte oko kojega mogu kružiti osjećaji tog života – lik koji predočuje uzor tog života. Na taj način postiže svoje snažne moralne pobjede. Time nadvladava sebičnu ljudsku narav i sebičan svijet. Ono daje božanski život i božansko središte; i dok se život kreće oko tog središta, oslobođeni smo od samih sebe.

To je tajna predavanja samoga sebe. To se ne može postići ni na koji drugi način. Neobraćen čovjek svoje središte nalazi u samome sebi pa bi mu, stoga, reći da ne bude sebičan značilo isto što i reći mu neka ne postoji. Naravno čovjek živi za sebe. On nema neki uzvišeniji predmet. ... Njegov predmet i njegovo središte u svemu je njegovo vlastito „ja“. On može biti moralan, lju-

bazan, religiozan, dobrohotan, ali tako dugo dok se ne obrati, on nije završio s vlastitim „ja“ kao načelom svog postojanja ili kao središtem oko kojega se njegovo postojanje okreće.

Te nas misli uvode u prikladan i prekrasan prikaz ove teme, koja je dana u Filipljanima 2. To poglavlje predočuje nekoliko primjera predavanja samoga sebe, počevši s onim koji je bio božanski savršen, sa samim Gospodinom.

Prije nego što nastavimo promatrati taj izvrstan slikovit prikaz, bilo bi dobro upitati se zašto je bilo nužno predočiti takav prikaz vjernicima u Filipima. Pažljiv čitatelj će tijekom čitanja te nadasve lijepe poslanice uočiti neke istančane izjave nadahnutog pisca iz kojih se daje zaključiti da je apostolovo oštro i budno oko otkrilo nekakav korijen zla u srcu voljene i cijenjene zajednice koja se okupljala u Filipima.

Nije to bio razdor na sljedbe i stranke kao u Korintu. To nije bio povratak zakonu i ritualizmu kao u Galaciji. To nije bila čežnja za filozofijom i počelima svijeta kao u Kolossi. Što je to onda bilo? Bio je to korijen zavisti i svađe. Nicanje toga korijena jasno se vidi u sukobu između dviju sestara, Evodije i Sintihe (Fil 4,2), ali se može nazreti i u ranijim dije-

lovima poslanice. Za taj problem postoji božanski lijek.

Za liječnika je važno ne samo znati što nije u redu s njegovim pacijentom, nego i znati pravi lijek. Neki liječnici mogu brzo otkriti uzrok bolesti, ali nisu posve sigurni koji bi lijek trebalo primijeniti. Drugi pak imaju dobro teorijsko znanje o djelovanju raznih lijekova, ali ih ne znaju primijeniti u pojedinačnim slučajevima.

Božanski Liječnik poznaje i bolest i lijek za nju. On točno zna što je s nama i zna što će nam dobro doći. On vidi korijen stvari i primjenjuje temeljito liječenje. Slučajeve ne liječi površno. Savršen je u prosudbi. On zaključke o našoj bolesti ne donosi na temelju površinskih popratnih pojava. Njegovo oštro oko prodire do same srži i njegova vješta ruka primjenjuje pravi lijek.

Tako je to u Poslanici Filipljanima. Pavao je volio vjernike u Filipima i rado vao se njihovoj ljubavi prema njemu... Ali onda je shvatio da je jedno voljeti apostola koji je daleko i biti ljubazan prema njemu, a nešto sasvim drugo biti u slozi međusobno. Nema dvojbe da su i Evodija i Sintiha pridonijele tome da se Pavlu može poslati dar, iako se nisu složno i zajedno trudile u naporima i suzama svakodnevnog života i služenja. To nije neuobičajeno. Mnoge sestre i braća također su spremni dati novčani prilog za pomoć nekom Kristovom sluzi koji je daleko, ali ne žive zajedno u slozi. Kako je to moguće? Očito je da nisu predali sami sebe. To je zasigurno i prava tajna mnogih „sebičnih ambicija“ i „uobrazilja“, tako bolno očitih usred Božjeg naroda. Jedno je hoditi sâm, a drugo je hoditi zajedno s našom

braćom u djelatnom priznavanju velike istine o jedinstvu tijela i u podsjećanju da „smo udovi jedan drugoga“.

Kršćani se ne bi smjeli smatrati samo pojedincima, poput odvojenih atoma, to jest neovisnim osobama. To je nemoguće, jer Sveto pismo govori: „*Postoji jedno tijelo*“, a mi smo udovi tog tijela. To je božanska istina – velika činjenica – povoljna stvarnost. Ne smijemo se isticati usamljeničkom samosvojnošću. Mi smo živi udovi živog tijela i svatko je u djelatnom odnosu s drugim udovima s kojima smo povezani vezom koju nikakva sila, zemaljska ili paklena, ne može prekinuti. Jednom riječju, postoji odnos stvoren prisutnošću Svetoga Duha, koji ne samo što prebiva u svakom pojedinom udu, nego je snaga jedinstva jednog Tijela. Prisutnost Boga Duha u crkvi je ono što tu crkvu čini jednim živim Tijelom žive Glave.

Kada smo pozvani hoditi u stvarnom priznavanju te velike istine, postoji potreba za predavanjem samoga sebe. Da su Evodija i Sintiha mogle hoditi same, ne bi bilo sukoba ni svađe. Ali bile su pozvane hoditi zajedno, a to zahtjeva predavanje samoga sebe. Nikada nemojte zaboraviti da kršćani nisu članovi nekakvog *kluba*, *sljedbe* ili *udruge*: oni su udovi *tijela*, svaki povezan sa svima, i na temelju činjenice prebivanja Svetog Duha u njima svi su povezani s uskrslom i proslavljenom Glavom u Nebu.

To je velika istina, a njezino provođenje u djelo koštati će nas ne samo svega što imamo, nego i svega što jesmo. Nema mjesta u svem svemiru gdje će vlastito „*ja*“ biti tako razbijeno u komadiće kao u Božjoj zajednici (crkvi). Nije li upravo to dobro? Nije li to moćan do-

kaz božanskog temelja na kojemu je ta zajednica okupljena? Ne bi li nam trebalo biti drago što je naše mrsko „ja“ na taj način razbijeno u komadiće? Hoćemo li pobjeći od onih koji to rade za nas? Zar nam nije drago? Ne molimo li se često za to da se riješimo samih sebe? Hoćemo li se svađati s onima koji su Božje pomoćno sredstvo i odgovor na naše molitve? Istina, oni to možda čine grubo i nespretno, ali nema veze. Tko god mi pomaže da zgnječim i ugušim vlastito „ja“, čini mi dobro, koliko god nespretno to činio. Jedno je sigur-

no: nitko nam nikada ne može oduzeti ono što je, uostalom, jedino vrijedno imati – Krista. To je dragocjena utjeha. Neka vlastito „ja“ ode i imat ćemo više Krista. Evodija bi mogla okriviti Sintihu, a Sintiha Evodiju, no apostol ne postavlja pitanje koja je bila u pravu ili koja je bila u krivu, nego i jednu i drugu moli da budu „iste misli u Gospodinu“.

Tu leži božanska tajna. To znači predati samoga sebe.

C. H. Mackintosh

(“Things New and Old”)

Rješenja za “Vode u Bibliji”

- mlijeko i med / potokâ, vrelâ i podzemnih voda
- Galilejskom (Genezaretskom) jezeru / Mrtvog mora / Sredozemno / Jordan
- stari čovjek / Zakonu / počelima (elementima) svijeta
- Bogu / vjerom / nebeskim mjestima
- Uzdanje u Gospodina / Ono je Božja snaga za spasenje svakome koji vjeruje.
- milošću / dar / novo / Krist
- moj ljubljani Sin / zadovoljstvo
- Ja / ti / meni
- nije poznavao / nema u njemu/ nije počinio

Pomoć na putu vjere

Božja vjernost

„Bog je vjeran.“

1. Korinćanima 1,9

*Kako li će divno bit'
gledati Spasitelja,
čiju smo ljubav dugo
po milosti uživali.*

*Ljubav što nas je
vjerno i samilosno vodila,
u svoj našoj slabosti
Svojom snagom nas nosila.*

Trebali bismo ... imati vjeru u Božju vjernost da će on sačuvati one koji su njegovi.

On nas neće uvijek upotrebljavati u svemu, ali on će *uvijek* činiti svoje djelo, a mi se možemo ili trebamo pouzdati u njega da će biti tako.

Strpljenje je često odličan lijek, jer postoji Bog koji djeluje. ... Postoje slučajevi u kojima moramo prepustiti Bogu da sve učini sâm.

Ne sumnjajte u njegovu vjernost. ... O, kako bih nezahvalan bio kad ne bih svjedočio o njegovoj vjernosti i njegovoj velikoj, nježnoj i dragocjenoj strpljivosti s njegovim jadnim slugom!

Osjećam da na napade na nas nikad ne bismo trebali odgovarati. Ako smo pogriješili, priznajmo to; ako nismo, prepustimo to Gospodinu.

„Ti ćeš za mene odgovoriti, Gospodine, Bože moj“ (Ps 38,15). ... Dok se boriš s dimnjačarom uprljaš se jednako kao i tada kada ga grliš. ... Naš je zadatak živjeti iznad toga i ne razmišljati o napadima, nego o dušama.

Kada Bog djeluje, očekujemo savršen ishod.

Uvijek sam iskusio to da je najbolji način da nešto izvršimo taj da to stvarno donesemo Bogu.

Njegova ljubav i milost nikada ne prestaju. Da smo sami na svijetu, njegova bi milost bila dovoljna i, blagoslovljeno nek' je njegovo ime, vječno bi nas pratila.

Pavao ... je mogao sve po Onome koji ga je jačao. Kako je to slatko i dragocjeno iskustvo! Ne samo zato što ono daje sposobnost suočavanja sa svim okolnostima, što je vrlo dragocjeno, nego zato što je Gospodin spoznat – kao stalan, vjeran i moćan prijatelj srca. Ne kaže „sve mogu“, nego „sve mogu u onome koji me jača“. To je snaga koja neprestano proizlazi iz odnosa s Kristom, iz veze s njim održavane u srcu. Također ne kaže samo „sve se može“. To jest istina, ali Pavao je to stvarno naučio. Znao je na što on može ... računati. Krist se uvijek pokazao vjernim prema njez mu: proveo ga je kroz tolike poteškoće i kroz tolika razdoblja uspjeha da je naučio uzdati se u njega, a ne u okolnosti. A Krist je uvijek bio isti.

Pavlovo srce počivalo je u Bogu; njegova uvjerenost u pogledu Filipljana to izražava. *Moj će Bog, kaže on, obilato zadovoljiti sve vaše potrebe. On ne izražava želju da Bog to učini. Iz vlastitog je iskustva naučio što je njegov Bog. Moj Bog, kaže on, on koga sam upoznao u svim okolnostima kroz koje sam prošao, ispunit će vas svim dobrima. ... On na Filipljane primjenjuje vlastito iskustvo onoga što je Bog bio za njega, i svoje iskustvo Kristove vjernosti.*

Neka vas prisutnost tog vjernog i dobrotivog Isusa podupire i raduje vaše srce.

Podložnost

„Uzmite na sebe moj jaram.“

Matej 11,29

*U Njegovom jarmu je odmor,
U poznavanju volje Njegove,
Kad Njegov put i Njegov govor
Putu ljubavi uči strpljive.*

Sva snaga i učinkovitost bilo koje službe proizlazi iz potpune podložnosti.

Okolnosti ne bi smetale kada u nama ne bi nalazile nešto što je protivno Bogu; proe hujale bi poput vjetra.

Sve dok vlastita volja nije slomljena u prisutnosti Božjeg veličanstva, ne možemo biti u ispravnom stanju pred Bogom.

Ne postoji ništa što oblikuje srce i slama volju u nama, kao radost koju imamo u Kristu u zajedništvu s Ocem.

Kad god u bilo čemu djelujem po vlastitoj volji, odričem Bogu pravo koje po Kristovoj krvi ima na mene.

Slamanje vlastite volje je značajno sredstvo za otvaranje razumijevanja.

Samo kada je naša vlastita volja pomiješana s tugom, u njoj ima gorčine ili boli u kojoj nema Krista.

„Jer se tebi tako svidjelo“, bio je temelj Gospodinove utjehe.

Sloboda volje je, zapravo, robovanje đavlu.

Potrebno je da naša srca ozdrave, da naša volja bude slomljena. Ako promatramo Krista ... kako nam je predočen u Getsemaniju, kako onda još možemo tražiti zadovoljenje svoje volje?

Postoji velika razlika između osobe ... čija je volja slomljena i želi biti podložna, i osobe koja nastoji činiti dobro, ali to čini po vlastitoj volji.

Kada netko hoda s Bogom, on nije bez osjećaja, nego je podložan. Nema blažeg duha, niti duha koji bi mogao bolje suosjećati, od duha podložnosti. On osjećaje oslobađa od vlastite volje, ali ih ne uništava, i to je vrlo dragocjeno.

Bog je pun milosrđa i suosjeća s nama i s našim slabostima. On je nježan i suosjećajan u svojim postupanjima. Ali ako smo odlučili slijediti vlastitu volju, on zna kako je slomiti ... Najgora od svih stegovnih mjera je kada nas On pusti da idemo svojim vlastitim putovima.

On (Gospodin Isus Krist) preuzeo je na sebe patnje ljudske naravi – umor, glad; ali njegovo srce nije bilo umorno nikada kada je trebalo izvršiti neku službu ljubavi. ... Nadasve je lijepo i blagoslovljeno vidjeti to da on u svemu tome nije postupao po vlastitoj volji. Kad su mu rekli: „Onaj koga voliš, bolestan je“, pomislili bismo da će odmah krenuti k njemu. Ne, on je još dva dana ostao tamo gdje je bio; nije imao zapovijed od svog Oca. Vidimo da se to dogodilo kako bi se očitovalo njegovo Božanstvo. No kao sluga još nije imao zapovijed da krene i zbog toga je čekao. To se činilo vrlo okrutnim. Njegov dom, ako ga je uopće imao na zemlji, bila je ona kuća u Betaniji. Nikad ga nećeš moći vidjeti da je napustio položaj sluge; a u tome položaju on nikada nije bio ništa drugo doli savršen prikaz ljubavi.

J. N. Darby
(“Pilgrim Portions”)

Biblijske slike i simboli

Plod

Kao što prirodna biljka rađa plodovima koji služe za uživanje, tako i vjernik može donositi plod za Boga; kao što to, primjerice, vidimo u usporedbama o četiri vrste tla, ljulju i pšenici i zlim vinogradarima (Mt 13,8.23-30; 21,33 i dalje). Duhovni plod je ishod vjere i poslušnosti Božjoj Riječi. Plod za Boga ostaje (Iv 15,16). On je već na zemlji obilježje po kojem se prepoznaje istinski vjernik (Mt 7,16-20). U NZ-u se govori o raznim vrstama duhovnog ploda: o deveterostrukom plodu Duha (Gal 5,22), o plodu svjetla (Ef 5,9), i višestruko o plodu pravednosti (2 Kor 9,10; Fil 1,11; Heb 12,11; Jak 3,18). Osobito lijep plod su žrtve hvale, koje po Gospodinu Isusu smijemo prinositi našem Bogu i Ocu, koje Božja riječ naziva „plod usana koje ispovijedaju njegovo ime“ (Heb 13,15; usp. Hoš 14,2).

Ali i nevjera rađa svojim plodovima, koji su prepoznatljiviji jednako kao i plod koji je za Boga (Mt 12,33). No grijeh donosi samo plod koji vodi k smrti (Rim 6,21; 7,4).

Vrt

U Bibliji je vrt često prikaz osobito zaštićenog mjesta blagoslova za čovjeka i

radosti za Boga. To vidimo već u Edenskom vrtu. Zaručnica u Pjesmi nad pjesmama uspoređena je sa zatvorenim vrtom i ugodnim vrtom (Pj 4,12.13). Dobro navodnjavan vrt je prekrasan slikovit prikaz vjernika koji u odvojenoj živi samo za svoga Boga, svoju snagu i pomoć nalaze kod njega, izvora žive vode, i istodobno donose plod za njega. U Pj 4,16 kaže dalje: „Neka moj ljubljeni dođe u svoj vrt i jede njegove tečne plodove.“

Mirodije

Od mirodija smirne, cimeta, mirisne trske, kasije i maslinovog ulja pripravljalo se ulje za sveto pomazanje, a od stakte, onihe, galbane i tamjana miomiris za kađenje (Izl 30,22-38). U onome kad je Marija u Betaniji dragocjenim narodom pomazala glavu i noge Gospodina Isusa, tako da se kuća ispunila miomirisom te aromatične pomasti, s lakoćom se može prepoznati slikovit prikaz štovanja (Mk 14,3 i dalje; Iv 12,3). Kada mi kao otkupljeni štujemo našeg Boga i Oca u duhu i istini, k se njemu podiže miomiris koji ga veseli.

Tamjan

Tamjan se dobiva iz smole nekih vrsta stabala s istoka (bosvelija) i kad gori od

njega se širi aromatičan miris. U SZ-u se spominje kao sastavni dio miomirisnog kâda (Izl 30,34). I s jestivim prinosom se Bogu morao prinijeti tamjan (Lev 2,1.2). Iz Pnz 33,10 je vidljivo da je tamjan bio Bogu na radost. U NZ-u se tamjan spominje kao dar koji su mudraci donijeli u Betlehem Gospodinu kad je bio dijete (Mt 2,11). On je slikovit prikaz slave Gospodina Isusa tijekom njegova života na zemlji, čime je Otac bio proslavljen.

Pomazanje

Pomazanje uljem vršilo se na svećenicima (Izl 29,7), kraljevima (1 Sam 10,1; 16,13) i prorocima (1 Kralj 19,16). Starozavjetni naziv „Mesija“ (hebr. *mašiah*) i njegov prijevod „Krist“ (grč. *hristos*) znače „Pomazanik“ (Dn 9,25; Iv 1,41; 4,25.26). On je istinski svećenik, kralj i prorok (Heb 5,5.6; Ps 2,6; Pnz 18,15). Jestiv prinos, koji predočuje Kristovu savršenu ljudsku narav, mogao je biti premazan uljem (Lev 2,4). Ali uljem je bio pomazan i netko tko je bio očišćen od gube (Lev 14,17.18).

Pomazanje je uvijek prikaz posvećenja i osposobljenja putem Svetog Duha. Gospodin Isus je za svoju službu bio od Boga „pomazan Svetim Duhom i snagom“ (Lk 4,18; Dj 10,38), a svatko tko vjeruje u njegovu otkupno djelo također je pomazan i zapečaćen Svetim Duhom (2 Kor 1,21.22). No to nije neko neobično iskustvo koje je, kao što neki misle, povezano s vidljivim znakovima, nego posljedica vjerovanja u Evanđelje spasenja (Ef 1,13). Ivan je dječicu u vjeri podsjetio na to da posjeduju „pomazanje od svetoga“ i znaju sve (1 Iv 2,20.27).

Kâd, kađenje

Kâd se upotrebljavao za bogoslužje u Šatoru sastanka, a njegovi sastavni dijelovi bili su propisani od Boga: stakta, oniha, galbana, čisti tamjan, a moguće i sol (Izl 30,34-38). Te mirodije morale su biti u jednakom omjeru, to jest vladala je potpuna ujednačenost. No nema podataka o količini, što vjerojatno ukazuje na to da ljudska spoznaja ne može obuhvatiti Kristovu beskrajnu slavu. Ni jedan čovjek nije smio načiniti takav kâd za sebe, niti ga mirisati. Služio je samo tome da ga se ujutro i uvečer prinese na zlatnom kadionom žrtveniku i jednom godišnje u Svetinji nad svetinjama (Izl 30,7-8; Lev 16,12.13). Mirodije i sâm kâd govore o uzvišenosti i slavi osobe Isusa Krista, Sina Božjega, što samo Otac zna ispravno cijeniti. Činjenica da je Bog našao zadovoljstvo u svom ljubljenom Sinu spominje se sedam puta u NZ-u (Mt 3,17; 17,5; Mk 1,11; 9,7; Lk 3,22; 9,35; 2 Pt 1,17). U Otk 5,8 su molitve svetih na zemlji uspoređene s kâdom u zlatnim posudama koje drže dvadeset i četiri starješine, a u 8,3 kâd u ruci samoga Gospodina daje snagu molitvama vjernika.

Ulje, maslina

Ulje, koje se gnječenjem ili tiještenjem dobiva iz maslina, već je u starini bilo važan proizvod koji se u Bibliji upotrebljavao za hranu, svjetlo i pomazanje. Pomoću njega je sedmerokraki svijećnjak u Šatoru sastanka mogao svijetliti (Izl 27,20; Lev 24,2; usp. Zah 4,1-6; Otk 11,4). Uljem su se pomazivali svećenici (Izl 29,7.21), kraljevi (1 Sam 10,1; 16,13) i proroci (1 Kralj 19,16). Ulje je prikaz prosvjetljenosti i, osobito, pomazanja

Duhom Svetim (Lk 4,18; Dj 10,38; 2 Kor 1,21; 1 Iv 2,20.27). Ta činjenica, koja je objavljena tek u NZ-u, bila je naznačena već u SZ-u, prigodom pomazanja Davida za kralja nad Izraelom, jer je odmah nakon pomazanja Duh GOSPODINOV sišao na njega i ostao na njemu (1 Sam 16,13). Za ulje za pomazanje koje se u SZ-u upotrebljavalo prigodom posvećenja svećenika i šatora sastanka morale su se uzeti „najbolje mirodije“: 500 šekela tekuće smirne, po 250 šekela mirisnog cimeta i mirisne trske, 500 šekela kasije i jedan hin maslinovog ulja (Izl 30,22-33). „Ulje za sveto pomazanje“ koje se time dobilo, nije se smjelo, kao ni miomirisni kâd, izrađivati ili upotrebljavati u druge svrhe. Mirodije u ulju za pomazanje govore o Kristovim slavama koje vjernici mogu spoznati. To vidimo po tome što je za njih dana točna, ljudska mjera. Iako je mjera bila „šekel svetišta“, ipak je to bila ljudska mjera. Za stvorenje sve ima neku mjeru, neki

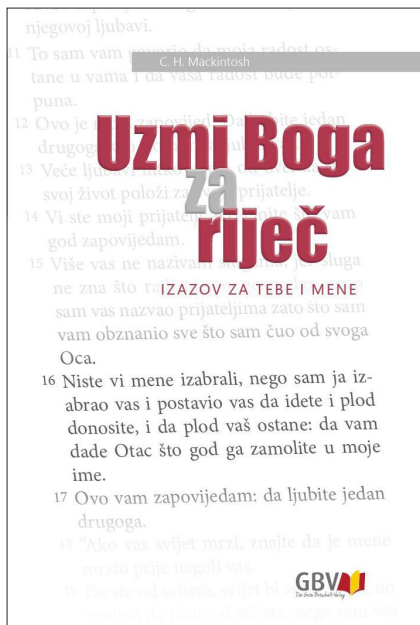
kraj. Naša spoznaja je djelomična. Jedino za samoga Gospodina Sveto pismo kaže da njemu Bog Duha ne daje na mjeru (Iv 3,24). Ali nama Sveti Duh, koji je predodčen u hinu ulja, može dati da zbog naše slabosti samo djelomično vidimo i spoznamo krasotu Gospodina Isusa.

Maslina se spominje kao jedan od plodova zemlje Kanaan (Pnz 8,8). Ona je prikaz ploda Duha (Gal 5,22).

Stablo masline je ponekad prikaz blagoslovljenog položaja koji Izrael ima na Zemlji u povezanosti sa svojim pracom Abrahamom (Jer 11,16). Bog je, u ovom sadašnjem razdoblju, odlomio Židove kao granu zbog njihove nevjere i na njihovo mjesto postavio ostale narode (Rim 11,16-24).

Arend Remmers

(“Biblische Bilder und Symbole”)

€ 2.50

Naša kršćanska vjera i naše posvećenje trebaju poticaje i izazove. Upravo to je C. H. Mackintosh nastojao činiti svojom spisateljskom službom tijekom 19. stoljeća.

Njegov stil je bezvremenski, iako se neki njegovi izrazi više ne koriste u engleskom jeziku. Sadržaj njegovih spisa obiluje srdačnom toplinom, čak i na mjestima gdje bi se to najmanje očekivalo.

Kako bi ohrabrio kršćane jedan strastveni čitatelj Mackintoshovih spisa izabrao je iz njih tekstove i sastavio sadržaj ove korisne knjige. Učinjene su određene prilagodbe u jeziku kako bi tekst bio razumljiv današnjem čitatelju.

www.zivarijec.org

- naručivanje Biblija, knjiga, brošura, kalendara -

www.komentaribiblije.org

- knjige, brošure, članci za čitanje na internetu -

- audio predavanja i propovijedi -